سرمقاله

اعاده دیپلماسی هسته‌ای

ادامه از صفحه ۱

.. بازگشت و اعاده تحریم‌ها را می‌توان در زمره موضوعاتی دانست که مؤلفه قدرت را تحت‌تاثیر قرار می‌دهد. تداوم دیپلماسی وین به این دلیل امکان‌پذیر است که ایران از «سازوکارهای بازتولید مؤلفه قدرت»به‌موازات «دیپلماسی چندجانبه»بهره‌می‌گیرد.

۱-چندجانبه‌گرایی،مذاکرات تهران و دیپلماسی وین

فرآیند کنش دیپلماتیک ایران در سال‌های گذشته هیچ‌گاه دچار وقفه نشده است. وقفه‌های شکل‌گرفته ماهیت مرحله‌ای داشته و می‌توان آن را به‌عنوان «تنفس دیپلماتیک» یاد کرد. تمامی واقعیت‌های موجود بیانگر آن است که دیپلماسی چندجانبه ایران عامل تقویت مذاکرات وین شده است. به همین دلیل می‌توان تاکید داشت که دیپلماسی وین به گونه ابتدا به‌ثباتی‌پذیری از ژوئن ۲۰۲۲ اعاده خواهد شد. علت اصلی نقش‌یابی دیپلماسی وین آن است که قابلیت بازدارنده جمهوری اسلامی از «هنجار، تکرارپذیری، ارتقاءخشی و تداوم» برخوردار بوده و این امر می‌تواند مانع وقفه دیپلماتیک شود. نقش‌یابی «جوزپ بورل» کمیساریای سیاست خارجی اتحادیه اروپا در اعاده دیپلماسی برجام اهمیت قابل توجهی دارد. این در فضای چندجانبه‌گرایی دیپلماتیک منطقه‌ای قرار دارد. همکاری‌های منطقه‌ای ایران با کشورهایی مانند عراق، سوریه و قطر می‌تواند زمینه بهینه‌سازی مذاکرات وین را فراهم آورد. اهمیت مذاکرات وین در همکاری‌های چندجانبه ایران خواهد بود. ایران تلاش دارد تا مولاژبه تکنیکی در قابلیت‌های غنی‌سازی را فراهم آورده و از این طریق هشدارهای راهبردی را برای نهادهای بین‌المللی و قدرت‌های اروپایی منعکس ساخته است.

سفر اتریکه موراپه تهران از این جهت اهمیت دارد که می‌تواند زمینه جدیدی از دیپلماسی هسته‌ای را فراهم آورد. ضرورت اعاده مذاکرات وین زمینه لازم برای مذاکرات تهران را جنتیانه‌پذیر ساخته است. در روزهای ۱۸، ۱۹ و ۲۰ اردیبهشت دیپلماسی تهران نشانه‌های بروز ابعاد چندجانبه و فراگیری را آشکار کرده است. سفر بنت‌راشد به تهران و متعاقب آن سفر امیر قطر را می‌توان به‌عنوان مقدمه‌ای برای بازیابی سیاست‌های منطقه‌ای و راهبردی ایران در فضای اعاده برجام دانست. هم‌اکنون نشانه‌هایی از فضای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی راهبردی در مذاکرات منطقه‌ای و سیاست‌های راهبردی جمهوری اسلامی مشاهده می‌شود. ایران درصدد است تا گام دیگری از اعتمادسازی منطقه‌ای را به آزمون گذارد. مذاکرات تهران به گونه ابتدا جنتیانه‌پذیر با سیاست‌های منطقه‌ای و بین‌المللی پیوند یافته است. در چنین فرآیندی طبیعی به نظر می‌رسد که آمریکا نیز در مدار انعطاف‌پذیری مرحله‌ای قرار گیرد. اگرچه مجلس سنای آمریکا زمینه تصویب قوانین جدید را برای محدودسازی ایران فراهم آورده، اما چنین سیاستی در فضای دیپلماسی چندجانبه تهران کمااثر خواهد شد.

۲- آمریکا و ضرورت اعاده مذاکرات وین

اگرچه آمریکایی‌ها همواره تلاش داشته‌اند تا محدودیت‌هایی برای سیاست منطقه‌ای و قابلیت‌های هسته‌ای ایران به وجود آورند، اما چنین رویکردی نمی‌تواند عامل موثری برای نادیده گرفتن قابلیت‌های تکنیکی و تاکتیکی ایران شود. آمریکا هم‌اکنون با نشانه‌هایی از بحران‌های پی در پی منطقه‌ای و ژئوپلیتیک روبه‌رو شده است. آمریکا نتوانست زمینه به حاشیه راندن ایران در فضای منطقه‌ای را به وجود آورد. علت اصلی آن را باید در قابلیت‌های بازدارنده جمهوری اسلامی جست‌وجو کرد.

بحران اوکراین چالش‌های امنیتی آمریکا در سیاست بین‌الملل را تشدید می‌کند. اگر آمریکا تمایلی به حل و فصل مذاکرات هسته‌ای وین نداشته باشد، در آن شرایط با نشانه‌هایی از تصاعد بحران روبه‌رو خواهد شد. حل و فصل اختلافات موجود در روابط ایران با ایالات‌متحده و کشورهای اروپایی می‌تواند زمینه شکل‌گیری «امنیت دوفاکتوی منطقه‌ای» را به‌وجود آورد. امنیت دوفاکتوی منطقه‌ای به مفهوم آن است که روند دیپلماسی وین و مذاکرات هسته‌ای می‌تواند مراحل متفاوتی را سپری کرده و در هر مرحله بخشی از چالش‌های منطقه‌ای، اقتصادی و هسته‌ای ایران و قدرت‌های بزرگ حل و فصل شود. ایالات‌متحده در شرایط تهدیدهای تصاعدیابنده منطقه‌ای قرار گرفته و به این دلیل نیازمند توافق با ایران در حوزه برنامه جامع اقدام مشترک خواهد بود. افرادی مانند رابرت مالی، بلینکن و جوزف بایدن ناچار هستند تا سیاست‌های آمریکا در ارتباط با ایران را تعدیل کرده و از این طریق زمینه برای تامین نیازهای اقتصادی ایران به وجود آید. هدف اصلی ایران از دیپلماسی وین و مذاکرات هسته‌ای، پایان یافتن تحریم‌هاست. سفر اتریکه موراپیامگر آن است که ایالات‌متحده و کشورهای اروپایی ترجیح می‌دهند تا از سازوکارهای همکاری موثر با ایران در ارتباط با موضوعات اقتصادی، امنیتی و هسته‌ای بهره‌مند شوند. مذاکرات اتریکه موراپه مقامات ایرانی سه روز به طول می‌انجامد. در این دوران، آثار مربوط به دیپلماسی منطقه‌ای ایران با قطر و سوریه می‌تواند چالشی مذاکرات ایران با نماینده اتحادیه اروپا در فرآیند دیپلماسی هسته‌ای برجام باشد. نقش‌یابی ایران از این جهت اهمیت دارد که سیاست منطقه‌ای خود را با معادله قدرت، انعطاف‌پذیری و همکاری‌های متوازن پیوند داده است. در چنین شرایطی، ایالات‌متحده قدرت کمتری برای اثربخشی منطقه‌ای خواهد داشت.

آمریکا و ایران برای حل مشکلات امنیتی و اقتصادی خود نیازمند توافق در چارچوب برنامه جامع اقدام مشترک خواهند بود. آمریکا در روند بعد از مذاکرات برجام فشارهای اقتصادی و راهبردی فزاینده‌ای علیه ایران اعمال کرد. در این دوران تاریخی زمینه برای تصویب قانون کاتسا و صدور دستورالعمل اجرایی ترامپ برای محدودسازی قابلیت ایران در بازتولید قابلیت‌های خود به وجود آمد. در چنین فرآیندی، آمریکا باید ابتکار عمل لازم را برای کاهش تحریم‌ها در دستور کار قرار دهد.

نکته دوم آن است که سیاست منطقه‌ای آمریکا نمی‌تواند بدون توافق با ایران، شرایط صلح‌آمیز و باثباتی را سپری سازد. اگر در فضای موجود امنیت جهانی نشانه‌هایی از رویارویی منطقه‌ای با ایران در دستور کار قرار گیرد، قابلیت آمریکا برای محدودسازی نقش و سیاست جهانی روسیه کاهش می‌یابد. بنابراین ایالات‌متحده به گونه ابتدا جنتیانه‌پذیری نیازمند انعطاف‌پذیری سازنده و همکاری‌های موثر با ایران خواهد بود. اگر تعهدات برجامی آمریکا انجام پذیرد، در آن شرایط ایران می‌تواند پروتکل الحاقی را مورد پذیرش قرار داده، غنی‌سازی را به حداقل ممکن یعنی بر اساس معیار ۳/۶۷ درصدی رسانده و فعالیت سانتریفیوژهای نسل جدید برای ارتقای سطح غنی‌سازی را متوقف سازد.

نتیجه‌بخش بودن مذاکرات اتریکه موراد تهران مربوط به شرایطی است که سیاست میانه مورد پذیرش قرار گیرد. واقعیت آن است که در سه‌ماه گذشته، نقش اولیانوف، به‌عنوان دیپلمات تسهیل کننده و میانجی کاملاً کاهش یافته و در چنین شرایطی طبیعی است که مورا باید از سازوکارهای سیاست سازنده استفاده کند. ایفای چنین نقشی نیازمند آن است که جوزپ بورل و اتریکه موراز سازوکارهای اعتمادساز استفاده کنند. محدودسازی تحریم‌های اقتصادی ایران و کاهش میزان اثربخشی دستورالعمل اجرایی ترامپ در مورد سپاه پاسداران و نیروی قدس می‌تواند زمینه شکل‌گیری توافق جدید را فراهم آورد.

دکتر ابراهیم متقی
استاد دانشگاه تهران
Alborz.payam@gmail.com

رهبر انقلاب در دیدار امیر قطر و هیئت همراه:

توقع از جهان عرب ورود به میدان عمل در مقابل رژیم اشغالگر است

رهبر معظم انقلاب فرمودند: توقع از جهان عرب ورود صریح به میدان عمل سیاسی در مقابل جنایات رژیم اشغالگر است.

به گزارش پیام آشنا به نقل از پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی پنج‌شنبه در دیدار آقای شیخ تمیم بن حمد آل ثانی امیر قطر و هیئت همراه با تأکید بر افزایش همکاری‌های سیاسی و اقتصادی دو کشور، راه‌حل مسائل منطقه را گفت‌وگو بدون دخالت عوامل خارجی دانستند و یادآور شدند که ایران از حمایت رژیم صهیونیستی علیه مردم فلسطین، گفتند: توقع از جهان عرب ورود صریح به میدان عمل سیاسی در مقابل این جنایت‌های آشکار است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این دیدار، استحکام و پایداری روابط ایران و قطر را به نفع هر دو کشور دانستند و افزودند: سطح کنونی ارتباطات اقتصادی دو کشور بسیار پایین است و باید چند برابر شود، همچنین در مسائل سیاسی نیز زمینه برای تبادل نظرهای بیشتر وجود دارد که امیدواریم این سفر مبدأ جدیدی برای گسترش همکاری‌ها باشد.

رهبر انقلاب اسلامی با تأیید سخنان امیر قطر در محکومیت جنایات رژیم صهیونیستی، ظلم چندساله صهیونیست‌های خبیث به مردم فلسطین را واقعیتی تلخ و ضربه‌ای به دنیای اسلام و جهان عرب خواندند و گفتند: در مقابل این جنایت‌ها، توقع جمهوری اسلامی ایران از دنیای عرب ورود صریح به میدان عمل سیاسی است.

ایشان با اشاره به سخنان امیر قطر درباره حوادث سال گذشته محله شیخ جرّاح، خاطرنشان کردند: در آن قضیه، حمایت برخی کشورهای عربی از مردم فلسطین حتی به اندازه بعضی اروپایی‌ها هم نبود و هیچ گونه موضع‌گیری نکردند که اکنون نیز همین گونه عمل می‌کنند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای تأکید کردند: این رویکرد کشورهای عربی اگر از ترس رژیم صهیونیستی یا از روی طمع به آن است، باید بدانند امروز رژیم اشغالگر نه در شرایطی است که می‌توان به او طمع داشت و نه از او ترسید. ایشان راه‌حل مسائل منطقه را بدست کشورهای منطقه و از طریق گفت‌وگو دانستند و افزودند: مسائل سوریه و یمن نیز با گفت‌وگو قابل حل است البته گفت‌وگو نباید از موضع ضعف باشد، در حالی که طرف‌های مقابل یعنی عمدتاً آمریکا و دیگران به قدرت نظامی و مالی متکی هستند.

رهبر انقلاب با تأکید بر اینکه برای اداره منطقه احتیاجی به دخالت دیگران نیست، گفتند: صهیونیست‌ها هر جا پا می‌گذارند فساد ایجاد می‌کنند و هیچ قدرت و امتیازی نیز نمی‌توانند به کشورها بدهند، بنابراین ما کشورهای منطقه هر چه می‌توانیم باید روابط خود را از طریق همفکری و همکاری تقویت کنیم.

ایشان با اشاره به قرارهای تعیین‌شده بین ایران و قطر، تأکید کردند: این قرارها در زمان‌بندی معین و مشخص، عملیاتی شود.

در این دیدار که آقای رئیسی رئیس‌جمهور کشورمان نیز حضور داشت، امیر قطر با ابراز خرسندی از دومین سفر خود به ایران، به جایگاه برجسته رهبر انقلاب اسلامی در جهان اسلام اشاره کرد و گفت: جنایات رژیم صهیونیستی در فلسطین ناگوار است و همه باید در برابر حوادث فلسطین بی‌تفاوتی نکنیم.

امیر قطر با اظهار تأسف از شهادت یک خبرنگار زن در جنین به دست نظامیان صهیونیست افزود: صهیونیست‌ها با خونریزی تمام این جنایت را انجام دادند.

شیخ تمیم بن حمد آل ثانی همچنین راه‌حل مسائل کشورهای منطقه از جمله سوریه، عراق و یمن را گفت‌وگو دانست و درباره روابط اقتصادی ایران و قطر نیز خاطرنشان کرد: کمیته اقتصادی بین دو کشور فعال شده و امیدواریم تا سال آینده همکاری‌های اقتصادی ارتقاء قابل توجهی پیدا کند.

عسگری در نطق میان دستور:

هیچ تصمیمی نباید منجر به کوچک شدن سفره مردم شود

نماینده مردم کرج، فردیس و لشتهادر بر ضرورت تنظیم بازار با وجود تکلفه‌های اولیه بازار از تاکید کرد.

به گزارش پیام آشنا مهدی عسگری در جلسه علنی چهارشنبه مجلس شورای اسلامی در نطق میان دستور خود با بیان اینکه نگاهی در راستای کمک به دولت برای تنظیم و بهبود اقدامات اقتصادی، گفت: کمک به دولت به معنی توجیه اقدامات او نیست بلکه به معنی دیدبانی، رصد، پایش و رفع نقص در مسیر تکمیل اقدامات دولت است.

تصمیم دولت درباره حذف ارز ترجیحی؛ ظاهر اقتصادی، تبعات گسترده اجتماعی!

وی با اشاره به اینکه نباید نگاه تک بعدی به مسائل اقتصادی داشته باشیم، گفت: تصمیم دولت درباره حذف ارز ترجیحی، ظاهر اقتصادی اما تبعات گسترده اجتماعی دارد که باید به صورت جدی به آن توجه شود به طوری که خط قرمز تصمیمات، تاب‌آوری معیشت مردمی باشد که سالیانی زیر فشار تحریم، ناجوانمردانه، ظالمانه و بسوء تدبیری مسئولین، دچار صدمات جدی اقتصادی شده‌اند.

عضو کمیسیون صنایع و معادن با تأکید بر اینکه دولت باید محاسبه دقیقی نسبت به آزادسازی قیمت‌ها داشته باشد، گفت: دولت باید پاسخ دهد که آزادسازی قیمت‌ها و حذف ارز ترجیحی چه تأثیری بر خط فقر، تورم انتظاری و قیمت سایر کالاهای اساسی دارد. آیا اینها به دقت محاسبه شده و راه‌های جایگزین برای تنظیم بازار پیش‌بینی شده است؟ آیا قیمت‌های کالاهای اساسی که قرار است افزایش داشته باشد روی سایر ملایحتاج مردم تأثیری ندارد؟ آیا می‌خواهیم آنها را با دستور و دستورالعمل کنترل کنیم یا نیاز به سازوکار و تدبیر دارد؟

هیچ تصمیمی نباید منجر به کوچک شدن سفره مردم شود

نماینده مردم کرج، فردیس و اشتهارد در ادامه گفت: یک نمونه را در بحث حذف ارز ترجیحی آرد صنف و صنعت دیدیم که هم در تولید و هم در شبکه توزیع و مصرف و زنجیره محصولات حاصل از گندم اتفاقات ناگوار کننده‌ای را رقم زد. نان فانتزی، ساندویچ، شیرینی، شکلات، ماکارونی و مواردی از این دست و تبعات و نگرانی‌هایی که برای مردم ایجاد کرد به عنوان یک نمونه باید مورد توجه قرار گیرد. رهبر حکیم انقلاب تأکید دارند که هیچ تصمیمی نباید منجر به کوچک شدن سفره مردم شود.

رئیس فراکسیون دیپلماسی اقتصادی با تاکید بر اینکه دولتمردان باید مراقب باشند با آمارها و اطلاعات مخدوش، دچار اشتباهات محاسباتی نشوند، بیان کرد: یکی از موضوعات اصلی که می‌شنویم، تأثیر جنگ اوکراین در قیمت اقلام خوراکی است. باید جنگ تأثیر دارد اما این جنگ روی تولید گندم چقدر تأثیر داشته است؟ در سایت‌های معتبر جهانی جستجو کنید تولید گندم کل دنیا در سال ۲۰۲۱، ۷۸۰ میلیون تن و سهم اوکراین ۳۳ میلیون تن بوده است. جنگی که در این کشور رخ داده است تنها حدود یک درصد تولید گندم در اوکراین را کاهش داده است. تمام این بازی‌ها به خاطر یک درصد است؟ چرا آمار اشتباه می‌دهید؟ روسیه یکی از کشورهای بزرگ است که ۷۵ میلیون تن تولید گندم دارد اتفاقاً آن زمینه مساعدی برای خرید گندم و آرد از این کشور فراهم است. نماینده مردم کرج، فردیس و اشتهارد ادامه داد: روز گذشته رئیس سازمان توسعه و تجارت در کمیسیون صنایع و معادن اعلام کرد که با روسیه متاکره کردهایم و آنها آرد را قبل از گمرک تهران، ۲۰ درصد زیر قیمتی که آرد آزاد را به اصناف می‌دهیم به ما تحویل می‌دهند، پس چرا با آمار غلط، اشتباه محاسباتی برای دولت ایجاد می‌کنید؟

عسگری نکته مهم دیگر در شرایط اقتصادی کشور را ضرورت تنظیم بازار ارز دانست و افزود: در حال حاضر تکلفه‌های اولیه آن را مشاهده می‌کنیم، لذا باید مراقبت کنیم ارز بازار آزاد افزایش پیدا نکند که مجدد دوگانگی به وجود بیاید و شوک قیمتی دیگری از این محل داشته باشیم.

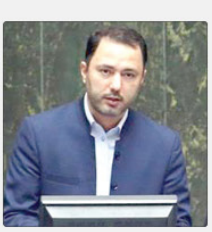

ماشین دولت با چند فرمان و فرمانده به مقصد نمی‌رسد

عضو کمیسیون صنایع و معادن در پایان سخنانش گفت: عزم دولت برای مبارزه با رانت و فساد خوب است اما چرا جلوی رانت‌های صنایع بزرگ فولادی و معدنی گرفته نمی‌شود؟ ۵ شرکت بزرگ معدنی و فولادی در کشور داریم که به تنهایی ۳۵۰ هزار میلیارد تومان سود دارند که معادل کسری بودجه دولت برای تأمین ارز کالاهای اساسی است. ماشین دولت با چند فرمان و فرمانده به مقصد نمی‌رسد و باید مشخص شود مرکز فرماندهی و عقلانیت کجاست؟

بغدادی خبر داد:

اعزام ۱۰ اکیپ بازرسی برای کنترل بازار در نظر آباد

سرپرست فرمانداری نظرآباد گفت: ۱۰ اکیپ بازرسی برای کنترل بازار در دو نوبت صبح و عصر اعزام شدند.

به گزارش پیام آشنا، حسین بغدادی اظهار کرد: با اعلام قیمت‌های برخی از اقلام کالاهای اساسی، روسای ادارات صمت و اتاق اصناف، نماینده فرمانداری، فرمانده بسیج اصناف، کارکنان ستادی و بازرسان اداره صمت، عوامل انتظامی، بازرسان اتاق اصناف و بسیج اصناف ضمن حضور در نقاط مختلف شهری و روستایی از واحدهای صنفی عرضه کننده مایحتاج شهروندان بازدید کردند.

وی با اشاره به برخورد با متخلفان صنفی بیان کرد: در این راستا ۱۰ اکیپ بازرسی در دو نوبت صبح و عصر در این شهرستان تشکیل و اعزام شدند.

سرپرست فرمانداری نظرآباد تصریح کرد: همچنین به زودی عرضه کالاهای اساسی همچون روغن، مرغ و ... به میزان کافی وارد بازار خواهد شد.

وی متذکر شد: هماهنگی‌ها در صورت هرگونه تخلف صنفی مراتب را به سامانه ۱۲۴ اعلام نمایند.

مدیر عامل هلال احمر البرز:

طرح ارایه خدمات سلامت در مناطق محروم البرز به اجرا در آمد

مدیر عامل جمعیت هلال احمر استان البرز گفت: طرح ارایه خدمات سلامت در مناطق محروم این استان به اجرا در آمده است.

به گزارش پیام آشنا، محمد باقر خلفی دیروز در سخنان پیش از خطبه های نماز جمعه کرج افزود در اجرای این طرح تعدادی درمانگاه و کاروان سلامت در مناطق محروم البرز احداث شده است.

وی ادامه داد: تیم های هلال احمر در کنار سایر دستگاه های اجرایی در مناطق محروم در تلاش برای ارایه خدمات بهتر به ساکنان این مناطق هستند.

خلفی گفت: در دوران شیوع ویروس کرونا نیز تمام تلاش خود را برای ارایه خدمات به مردم مناطق مختلف استان البرز داشتیم. وی اضافه کرد: همراهی در تامین تخت های بیمارستانی، ویلچر و کپسول های اکسیژن از جمله اقدامات موثر در این زمینه بوده است. خلفی که به مناسبت هفته گرامیداشت هلال احمر سخنرانی داشت گفت: ترویج فرهنگ بشر دوستانه که با فرهنگ ایرانی و اسلامی همپوشانی دارد از اهداف فعالیت های این نهاد مردمی است.

وی با برشمردن نام سازمان های جمعیت هلال احمر از جمله امداد و نجات، داوطلبان و جوانان یادآور شد: بزرگترین سرمایه جمعیت هلال احمر سرمایه اجتماعی یعنی نیروی انسانی است.

بورل: مذاکرات هسته‌ای از سر گرفته می‌شود

مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا اعلام کرد که حصول توافق در مذاکرات وین بر سر احیای برجام دردسترس است.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ای اف پی، جوزپ بورل، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا دیروز پیش از نشست گروه ۷ درباره مذاکرات وین گفت: مذاکرات به تاخیر افتاده بود و حال و سرگرفته می‌شوند. چشم‌انداز برای حصول توافق نهایی وجود دارد.

مذاکرات وین که در راستای احیای توافق هسته‌ای و لغو تحریم‌های ایران از آن موقع آغاز شد، در پی برخی تحولات اخیر بین‌المللی از جمله حمله روسیه به اوکراین و کشمکش‌های تهران - واشنگتن بر سر برخی مسائل باقی‌مانده در مذاکرات، تا اطلاع ثانوی متوقف شده است.

حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه ایران، اخیرا در گفت‌وگویی درباره مذاکرات وین گفت: هدف ما در این مذاکرات رسیدن به توافقی قوی و بادوام است و از طرف آمریکایی خواسته‌ایم واقع بین باشد، تاکید کرده‌ایم لغو تحریم‌ها در تمامی بخش‌ها و ارائه ضمانت‌های اقتصادی یکی از مهم‌ترین نکات در دستور کار مذاکراتی ماست.

او همچنین مطرح کرد: من فکر می‌کنم طرف آمریکایی به خوبی به خطوط قرمز ایران واقف است و ما به مذاکرات ادامه می‌دهیم و به محض این که به نقطه توافق برسیم، نماینده ما در مذاکرات در وین آخرین مراحل توافق را انجام خواهد داد.

یادداشت

هندسه نوین جهانی و الزامات نقش‌آفرینی ایران در آن

روند تحولات جهانی طی سال‌های اخیر شتاب بی‌سابقه‌ای به خود گرفته که نویددهنده تغییر نظم فعلی و استقرار یک هندسه نوین جهانی در آینده‌ای نزدیک است؛ حقیقتی که رهبر معظم انقلاب اسلامی طی سال‌های گذشته بارها به آن تحت عنوان «قرار گرفتن در پیچ تاریخی» و «تغییر نظم جهانی» اشاره و به لزوم آماده شدن و برنامه‌ریزی برای آن تأکید کرده‌اند.

همه‌گیری بیماری کرونا، شکست سیاست‌های امریکا در غرب آسیا و روند خروج امریکا از این منطقه، پیروزی محور مقاومت در جبهه‌های مختلف از سوریه تا عراق و یمن و توسعه کمی و کیفی آن، قدرت‌یابی بی‌سابقه مقاومت فلسطین، شکست سیاست فشار حداکثری و تحریم علیه ایران و رشد و توسعه فناوری هسته‌ای ایران و به خصوص انجام غنی‌سازی با درصد بالا بدون نگرانی از واکنش امریکا و غرب، رشد فزاینده اقتصادهای نوظهور و رشد بالای اقتصاد چین، خروج انگلستان از اتحادیه اروپا و تشدید واگرایی در این اتحادیه، تعمیق شکاف‌های اجتماعی و سیاسی داخل امریکا و کشورهای اروپایی و در نهایت تصمیم روسیه به پایان دادن به توسعه‌طلبی ناتو و جبران تحقیر تاریخی این کشور در فروپاشی شوروی بخشی از این روندهای شتابناک و نشانه‌هایی تغییر در حال روی دادن است.

شواهد موجود نشان می‌دهد نظم فعلی که ماحصل جنگ جهانی دوم بوده در حال پوست‌اندازی و تغییر اساسی است. پس از فروپاشی شوروی، امریکایی‌ها خود را یکه‌تاز نظم نوین جهانی و یگانه ابرقدرت جهان معرفی کردند و طی چند دهه بعد تلاش نمودند با قدرت اقتصادی و به خصوص قدرت نظامی و با تهاجم فرهنگی به ملت‌ها، این ابرقدرتی را تثبیت کنند و قدرت و سلطه خود را افزایش دهند. البته این احساس ابرقدرتی یکه‌تاز زمان زیادی دوام نیاورد و تحولات جهانی و به خصوص تغییر شرایط در کشورهایی، چون ایران و چین، وضعیت را متحول کرد. پیروزی انقلاب اسلامی در ایران که به بیداری ملت‌های منطقه انجامید و ماحصل آن، تشکیل جبهه مقاومت در برابر سلطه غرب و در برابر رژیم صهیونیستی به عنوان پایگاه منطقه‌ای غربی‌ها بود اولین خاکریز را در برابر توسعه سلطه‌جویانه امریکایی‌ها بنا کرد. در کنار آن، رشد اقتصادی خیره‌کننده کشور چین، تداوم برتری و تسلط اقتصاد امریکا در جهان طی سال‌های آینده را با تردید جدی مواجه کرد.

از طرفی به قدرت رسیدن پوتین در روسیه و تلاش این کشور برای احیای عظمت گذشته و جبران شکست‌ها از غرب نیز که این روزها در منازعه اوکراین خود را نشان می‌دهد، آخرین نشانه از افول قدرت امریکا و یکه‌تازی این کشور است. روسیه پس از سال‌ها سکوت در برابر زیاده‌خواهی‌های غرب و توسعه روزافزون ناتو به نزدیکی مرزهایش با هدف ایجاد ترتیبات امنیتی جدید در اروپا مطابق با اراده خود و تغییر در نقشه اروپا و مهار ناتو در حوزه اُتلانتیک به اوکراین حمله کرد. این حمله ابتکار عمل را از امریکا در حوزه اروپای شرقی و آسیای میانه سلب کرده و با افکیزه جبران بخشی از شکست‌های ژئوپلیتیک ناشی از فروپاشی شوروی انجام شده است؛ مدلی که همه کارشناسان معتقدند به زودی از سوی چین نیز برای تغییر ژئوپلیتیکی در محیط راهبردی خود به خصوص در مسئله تایوان مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

این تحولات به روشنی نشان می‌دهد که از سویی بازیگران فعال رقیب به تولید و انباشت قدرت پالایی دست زده‌اند و از دیگر سو قدرت اعمال اراده امریکا کاهش محسوسی پیدا کرده که این واقعیت به خوبی از طرف دیگر بازیگران فهم و درک شده است. به همین دلیل بسیاری از نظریه‌پردازان معتقدند که دوره تک قطبی بودن جهان سپری و جهان بار دیگر وارد دوران انتقال قدرت شده است. نقش‌آفرینی مؤثر و قرار گرفتن در جایگاه مناسب در این دوران که بسیاری از آن به عنوان «عصر پسامریکا» و شکل‌گیری جهان چندقطبی نام می‌برند، نیازمند توجه و برنامه‌ریزی جدی سیاست‌گذاران و مسئولان است. برخی از الزامات ایران برای مواجهه با این تغییرات به صورت تیتروار عبارت است از:

۱. لزوم برنامه‌ریزی حاکمیتی برای شناخت ابعاد تغییر هندسه جهانی و الزامات نقش‌آفرینی مؤثرتر در آن

۲. لزوم نوزادسازی و تولید ادبیات نو مناسب تغییرات جهانی از منبع گفتمان انقلاب اسلامی و آرمان‌های آن برای مردم ایران، منطقه و جهان

۳. لزوم توجه جدی‌تر به مقوله آینده‌پژوهی در حوزه راهبردی و کلان و تلاش برای آینده‌نگاری مناسب جایگاه کشور

۴. لزوم شناسایی بازیگران برتر آینده و برنامه‌ریزی برای ارتقای روابط و اثرگذاری در سیاست‌های آن‌ها و افزایش تعاملات راهبردی

۵. برنامه‌ریزی و اقدامات فعالانه برای تغییرات احتمالی در ساختارهای بین‌المللی برای به دست آوردن نقش مناسب شأن و جایگاه ایران

۶. برنامه‌ریزی ویژه و تلاش مضاعف برای ارتقای وجوه قدرت ملی در همه جنبه‌های علمی، نظامی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی

۷. تلاش ویژه برای ایجاد یک مفاهمه ملی درباره نقش و رسالت اساسی ملت ایران در شکل دادن به نظم آینده

۸. تلاش برای شکل دادن به سازمان و اتحاد رسمی منطقه‌ای با حضور کشورهای همسو و متحد با محور مقاومت برای قرار گرفتن جهان اسلام به عنوان یک قطب اساسی قدرت آینده

۹. بازنگری اساسی در نقش‌آفرینی فرهنگی کشور و تلاش برای ارتقای جهانی تولیدات فرهنگی برای اثرگذاری در تحولات آتی.

در مورد اصل در پیش بودن تغییر هندسه جهانی، در بین نظریه‌پردازان اجماع وجود دارد و تفاوت‌ها صرفاً ناشی از چگونگی این تغییر و شکل و صورت نظم آتی است. ایده تغییر در هندسه قدرت جهانی از ایده‌های اصلی انقلاب اسلامی و بنیانگذار آن بوده است و مواجهه هوشمندانه با آن و نقش‌آفرینی مؤثر و قرار گرفتن در جایگاه مناسب در نظم آینده، نیازمند برنامه‌ریزی و اقدامات مناسب مسئولان و آحاد مردم ایران است.

حمیدرضا شاه‌نظری
Alborz.payam@gmail.com